

Viis veisua sille ette kymmenen pyytää lentää seittemäntheen taihvaasheen

Vuositten mennessä meile oon kieliohjelmahan tullu paljon kysymyksiä. Jokku niistä oon helpot vastata ja toiset hankalamat, mutta kaikki kysymykset oon intresanttia.

Kerran meile tuli kysymys yheltä pariskunnalta jotka olit alkanheet hunteeraamaan miksi sitä sanothaan ”viis veisua sille”. Mitäs tämä tarkoittaa ja miksis se oon justhiins viis eikä vaikka kuus? Niin net kysyt meiltä Kieliohjelmasta.

Joo, miksis sitä siis sanothaan **”Viis veisua”** ja **”Siittäki nyt vain viis!**

Mikäs tämä ”viis” oon sanonassa ”Siittä viis veisaan/välitän”? Onkos se lyhenys visa/laulu sanasta? Se kyllä soppii veisaamisheen.

Vain pohjautuukos se ruottinkielisheen sanhaan joka merkittee vis, sätt niinku ”sillä laila, siiheen viishiin” Vain tarkottaakos se justhiins luku- ja numerosannaa viis?

Net kaks ensimmäistä vaihtoehtoa löytää muuten Elias Lönnrotin suomalais-ruottalaisessa sanakirjassa. (1880) Sanakirjan esimerkistä löytyy sanonta ”siitä minä viis huolin l. välitän l. lukua pidän”. Ja ruottinkielinen käännös oon: ”derom bryr jag mig sju [= 7]”.

Samhaan taphaan käänehdään yli sata vuotta jälemin ruottalais-suomalaisessa sanakirjassa: ”bry sig sju om något”.

Mutta miksis ruottalaisessa sanonassa oon lukusana seittemän samassa sanonassa jossa ko meänkielälä ja suomenkielälä oon viis?

Ja vielä jälemin esitethään sanakirjassa Suuri suomi–ruotsi sanakirjassa (1997) viisveisaamisen käännöksenä taas eri lukusana, nimittäin: ”ge sjutton [= 17] i något”? Mistäs se johtuu?

Ruottinkieliset käyttävät lukusannaa sjutton yleisesti lievänä voimasannana: ”fy sjutton!”, ”sjutton också!” Lukusanala saattaa kyllä suomenkielinenki kirota: ”voi helvetin kuustoista!”, mutta mulle meänkielisenä tämä oon outoa.

Mutta miksis tämä eri lukusana?

”Sjutton också” -ilmasu (sananmukhaisesti: seittemäntoista) oon lyhenys sanoista ”sjuttonusen djävlar” (seittemäntoistatuhatta paholaista, pirua).

Mutta seittemäntoista?

Oliskhaan se niin, ette tärkeämpi ko lukusanoinen tarkka käännösvastaavuus oon niitten äänimieli? Sjutton-sanassa oon sam-

maa voimalista suhinnaa ko voimasanassa skit. Suomen kuus(i)toista oon ääntheelisesti ainaki vähän likempännä sjutton-sanna ko tarkka käänös seittemäntoista oon. Saman tapanen äänimielitten vastaavuus oon piia in seki, ette Suomessa ”veisathan viis” mutta Ruottissa ”bry sig sju”.

Sitten niitä oon muitaki sanontia, joissako meänkielessä ja ruottinkielessä käytethään eri lukusanoja. ”**Viis virkaa ja kuus nälkää**» oon tavallinen meänkielinen sanonta ahneesta ihmisestä ja ruottinkieleksi se käänethään ”fjorton [= 14] ämbeten, femton [= 15] olyckor”. Ja tarkoitus oon sen mukhaan kansa eri.

”Viisi virkaa ja kuus nälkää» merkittee ette oon monta tehtävää mutta vähäset tulot vaikka kunka sitä ahnehtii.

Sanonta ”**sen seittemän asiata**» oon ruottinkieleksi ”femtielva olika saker” jossako femti(o)elva merkittee epämääräsen isoa lukua.

Sanonalle ”**luvata yheksän hyvää ja kymmenen kaunistä**» ei lövy aivan numeralisesta vastaavaa ruottinkielestä. Se sanotahaan sen siihaan: ”lova guld och gröna skogar” (joka oikeasthaans tarkoittaa, luvata kulta ja vihriäisiä mettiä).

Sanonta merkittee ette luvata kaikkia hyvää elikkä ette joku lupaa vaikka mitä. Yhdeksän ja kymmenen oon lukuja, jotka saavat kuitenkin meitä meänkielisiä hunteeraahmaan paljoutta.

Toishaalta ruottinkielessä oon kansa sanontoja, joitten lukusanoile ei kaikesti ole meänkielessä eikä suomenkielessä numeralisista vastaavia:

Olla seittemänessä taihvaassa...

Miks ei kuuenessa elikkä kaheksanessa taihvaassa? Kuvanolisesti tämä merkittee ette olla niin korkealla ko maholisesti ja jo Aristoteles, syntyny 384 e. Kr meinasi ette taihvaita oon useampi ko yks. Sitä paitti numero seittemän oon räknätty maakiseksi ja pyhäksi numerok-

si ja jo babylunialaiset räknäsit ette oon ole-massa seittemän taihvaankroppaa avaruessa joitako näkkee omin silmin, nimittäin aurinko, kuu ja viis muuta.

”Han pratade sju stugor fulla” (= puhu ummet ja lammet),

”Efter sju sorger och åtta bedrövelser” = monitten huolitten ja murheitten jälkhiin.

Mistä tullee sitten sanonta: ”**Kymppi kuuluu jumalille**”. Joo, sanonta liittyy kristiliseen ajatuksheen kymmenyksistä. Sen mukhaan kymmenesosan meän varoista pitäs antaa Jumalalle. Mooseksen kirjasssa sanotahaan mm. näin: ”kymmenesosa kaikista maan tutoista, ja pellon saanista ja puitten hedelmistä, oon Herran” (3.-Moos. -27: -30,32)

Parempi pyy pioissa ko kymmenen mettässä. Parempi pyy pioissa ko kymmenen oksala. Pio oon koura ja se oon siis parempi, ette ihmisellä oon vähempi ja hyvin jostaki, ko sitten ette se aina haaveilee saahmaan paljon, eikä viimen saa mithään.

Pyy oon muuten ollu tärkeä riistaelukka, ja siiheen liittyviä sanontia oon paljon.

Ei kahta ilman kolmatta, tarkoittaa ette jos joku asia oon tapahtunnu yhesti niin se tapahtuu kahesti, ja jos kahesti niin kolmasenki kerran. Meän kylässä sanotahaan esimerkiksi ette ko yks ihminen kuolee kylässä, niin ei ole ko oottaa kaks kuolemmaa lissää. Sanontaa käytethään enämpi negatiivissä merkityksessä ja ette vahinko ei tule yksin, niitä seuraa useasti kolme. Eikä vahinko tule kello kaulassa, se ei ilmota etukätheen tuloansa.

Mutta mikäs sitten tekkee kolmesta niin merkilisen numeron, ette toinen kerta vaatii kolmasen ennenko mitta oon niin sanotusti täysi?

Joo ”Kolme onneliselle elämälle välttämätöntä asiata oon: joku työ jota tehä, joku ihminen jota rakastaa ja jotaki mitä toivoa. Ei, tämä ei ollu niin hyvä vastaus ...vain olikos se?